

En hilsen fra Jeffrey Haynes: Om religion, politikk og forsknings- samarbeidet med Stensvold

Innledning, av temaredakasjonen

En av Stensvold internasjonale samarbeidspartnere er Jeffrey Haynes, nå professor emeritus i politikk ved London Metropolitan. Haynes har, i likhet med Anne Stensvold, arbeidet mye med hvordan religion påvirker politiske prosesser og internasjonalt samarbeid: Stensvold har studert dette fra religionsvitenskapen og Haynes fra statsvitenskapen. I 1997 hadde Stensvold lest det Haynes skrev om religion og politikk. Ifølge Stensvold var han den eneste som på den tiden plasserte religion i en statsvitenskapelig ramme. Samarbeidet mellom dem startet først flere år senere da Stensvold tok kontakt med Haynes. Det viste at han hadde allerede les rapporten *Lobbying for Faith and Family: A Study of Religious NGOs at the United Nations*, som Stensvold hadde skrevet sammen med Ingrid Vik og Christian Moe på oppdrag av Utenriksdepartementet.¹ Denne rapporten fra 2013 om religion i FN dokumenterte en ny type religiøs aktivisme i internasjonal politikk. Det ble starten på et mangeårig forskningssamarbeid, og Haynes har blant annet bidratt med kapitler til flere av bøkene Stensvold har redigert, som *Blasphemies Compared: Transgressive Speech in a Globalised World* (Routledge 2021) og *Religion, State and the United Nations: Value Politics* (Routledge 2017). I denne hilsenen fra Haynes beskriver han hvilke temaer de etterlyste og selv bidro til å belyse.²

Fra Jeffrey Haynes

Jeg møtte Anne for første gang for mer enn ett tiår siden på Liverpool Street Station, en av de sentrale jernbanestasjonene i den britiske hovedstaden. Anne hadde bedt om et møte for å snakke om religionens rolle i FN ettersom jeg nylig hadde publisert

¹ Vik, I., Stensvold, A., & Moe, C. (2013). *Lobbying for faith and family: A study of religious NGOs at the United Nations*. Norwegian Agency for Development Cooperation: Scanteam. (<https://www.norad.no/contentassets/c2bfb47769c345758d3f3416634e3ebc/lobbying-for-faith-and-family.pdf>)

² Oversatt til norsk av Ingrid Vik.

en bok om nettopp dette temaet. Jeg bor i Colchester, om lag 60 kilometer fra London, og Anne var i byen for å besøke sønnen. Liverpool Street Station virket å være et bra møtested.

I årene som fulgte samarbeidet Anne og jeg om flere prosjekter, inkludert om religion i FN, samt om blasfemi som fenomen i ulike deler av verden. Jeg vet at Anne har bidratt på mange religionshistoriske fagområder, men det er på tematikken religion i FN, samt spørsmålet om blasfemi, hvor vi har jobbet tettest sammen.

Routledge-serien, som jeg redigerer, handler om religion og politikk – et svært omfattende tema. Som Anne, er jeg interessert i globale politiske prosesser³ og de multilaterale institusjonenes rolle i disse. Fra første møte (rundt 2015) delte vi forståelsen av at det relative fraværet av forskning om religion i FN skyldtes manglende oppmerksomhet og forståelse for religion i samfunnsforskningen.

Men Anne godtok ikke dette fraværet – tvert om ønsket hun å undersøke og lære mer om religion i FN så vel som forskningstradisjonene!

En studie fra noen år tilbake konkluderte med at kritiske holdninger til religion i FN i stor grad er knyttet til spørsmål om reproduktiv helse og rettigheter. Graden av polarisering og splittelser i disse spørsmålene preger aktørenes tilnærming til religion. Anne har jobbet med dette i flere av sine senere bidrag, og hun var som nevnt medforfatter av en rapport for Norad om nettopp dette emnet. Anne er religionshistoriker. Hun er, som meg, kritisk til at religiøse aktører forsøker å svekke kvinner og barns grunnleggende rettigheter. På disse spørsmålene utgjør religiøse aktørene en negativ kraft i FN.

Ett av de store problemene Anne og jeg støtte på da vi begynte å forske på religion i FN, var mangelen på kilder. Nær sagt alle sider av FN er gjennomgått med lupe – med unntak av nettopp religion. Sikkerhet og den kalde krigen og nesten alt annet har fått oppmerksomhet, mens religion har på en måte falt mellom to stoler. Faktisk mener jeg at religion bevisst har vært oversett. Anne satte seg fore å rette opp dette, og resultatet ble boka *Religion, State and the United Nations* (2017).

Vi samarbeidet også om hennes siste bok, antologien *Blasphemies Compared: Transgressive Speech in a Globalised World* (2020). Dette banebrytende verket undersøker både den historiske utviklingen og samtidige uttrykk for blasfemi over hele verden. Som Anne skriver i boka: « Over hele verden er overskridelser av religiøse grenser sosialt forstyrrende og kan utløse voldelige reaksjoner [...], men måten disse over-

---

³ Global governance.

skridelsene håndteres på, varierer mellom religioner og mellom urbane og rurale befolkninger» (s.8).⁴ Anne ba kapittelforfatterne undersøke hvordan religiøse og politiske myndigheter bruker forestillinger om blasfemi som et middel til kontroll i en globalisert verden, hvor mennesker med ulik tro samhandler mer enn noen gang, og hvor religion blir en stadig viktigere del av identitetspolitikken. Religiøse grenser, forklarer hun, er en kilde til kontroverser.

Annes bok går lenger enn mange andre på dette feltet ved å utvide perspektivet utover de juridiske aspektene ved ytringsfrihet. Kapitlene i boka undersøker konkrete hendelser og stiller følgende spørsmål: Hvem begår blasfemi, hvem er deres anklagere, og hva fører blasfemi til?

---

⁴ Stensvold, A. (Red.). (2020). *Blasphemies compared: Transgressive speech in a globalised world*. Routledge.